ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№5(1)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 310 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari........ 10
Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna

Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish........ 15
Elmanov Abbos Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich

Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli........ 19
Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi........ 23
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari........ 28
Gulmira Jumanova

Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati........ 33
Erboyev Suxrob Abdusalomovich

Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi........ 37
Davlatova Zebo Haydarovna

Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari........ 40
Ochilova Farida Baxriddinovna

Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari........ 44
Qo'chqarova Oysha Oltibayevna

Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari........ 48
Sevara Mamatkarimova

Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish........ 53
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li

Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения........ 56
Курбанова Шаира Исмаиловна

Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish... 60
Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi

Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari........ 63
Muminova Feruza Farxodovna

Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati........ 70
Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li

Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish........ 74
Saidova Dilnoza Maripovna

К вопросу о классификации современной антиутопии........ 78
Дмитрий Валерьевич Пупонин

Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям........ 82
Муксинова Динора Азаматовна

Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti........ 87
Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi

Valeologik tarbiya asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda innovatsion va raqamli yondashuvlar........ 92
Berkinova Charos Islomovna

Grammatik tushunchalarni o'rgatish metodikasi 96
N. R. Masharipova

Umumiy o'rta ta'lim tizimini takomillashtirish va o'quvchilar bilimini baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish finlyandiya ta'lim tizimi misolida 99
Obidova Muqaddas Ro'ziqulovna

The Difference Between Androgogy and Pedagogy 106
Pardayeva Aziza Rahmatilloyevna

Elektr mashinalari fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalari 110
Shodiyeva Nozina Shuxrat qizi

Umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlarining aksiologik yondashuv asosida boshqaruv funksiyalari va vakolatlari hamda maktablarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish yo'llari 113
Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li

Ispan tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish usullari 119
Tursunqulov Sanjar Dilmurod o'g'li, Shukurullayeva Feruza Dilmurodovna

Surxondaryo viloyatida yetishtiriladigan ingichka tolali paxta navlarining qo'llanilishi 124
Ubaydullayeva Komila Bozor qizi

Bo'lajak tarbiyachilarda empatiya hissini shakllantirishning nazariy asosi 127
Xolmirzayeva Gulbahor Bahodirovna

Boshlang'ich sinf matematika darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi 130
Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna

Bo'lajak sport murabbiylarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizimlari 134
Sherzod Shuxratovich Boboyorov

Oliy ta'lim muassasalarida talabalar sportini rivojlantirishning iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlari 138
Sangirov Nuriddin Iriskulovich

Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli 142
Rasulova Umida Bahodir qizi

Yashil pedagogikaning konseptual modeli va tamoyillari 146
Raxmatova Dilnoza Abdurashidovna

Ta'lim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari ..149
Boymatova Munavvar Ravshan qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi 152
Lukmonova Salomat Gafurovna

Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimining shakl, metod va vositalari 157
Farmonova Madina Bahriddin qizi

Innovatsion boshqaruv tizimlarida qaror qabul qilish va kommunikatsiya samaradorligi 161
Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi

Raqamli ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini shakllantirish metodikasi 167
Choriyeva Xurmo Panji qizi

Maktabgacha ta'lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati 172
Qosimova Sh. N., Dusmaxamedov A. A.

Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..177
Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi

STEAM loyihalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy va tanqidiy tafakkurni shakllantirish 181
Mirjamolova Moxira Abdugaffor qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati va metodik asoslari 188
Axmad Bolqiyev

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida baholashning pedagogik asoslari.......191
Shavqiddin Burxonov

Boshlang'ich ta'limda liderlik va pedagogik menejment muammolari..194
Pardaboyev Doston

Raqamli ta'lim muhiti: tushunchasi, strukturasi va rivojlanish tendensiyalari...197
Kulboyeva Dilnoza Abdug'afurovna

Особенности применения графических органайзеров на практических занятиях по дисциплине "Практикум литературы народов СНГ"..199
Татьяна Викторовна Половинкина

Historical Stages in the Study and Treatment of Scoliosis (Spinal Curvature)...204
Shermatova Mokhira Baxodir qizi

Talaba qizlarga badiiy gimnastika cho'qmori yordamida bajariladigan fundamental mashqlarni o'rgatish....209
Musharafxon Sultanova

Oliy ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro modellarning qiyosiy tahlili...........................213
Ziyotova Madina

Sport mutaxassislarini tayyorlashda voleybol o'qituvchisining ko'nikmalari va uslubi 216
Turg'unov Baxtiyor O'rolovich

Matematik masalalarni yechish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish 220
Yusupova Latofat Nuriddinovna

Zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarda deontologik kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari 228
Nasirova Nigora Baxtiyor qizi

Paraengil atletika mashg'ulotlarida individual yondashuvning ahamiyati 233
Abduxoliqova Shoiraxon Akramjon qizi

Biologiya fanini o'qitishda xalq pedagogikasi elementlaridan foydalanish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish..239
Baxrombekova Sojidaxon Sherzodjon qizi

Maktab texnologik ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: o'rta muddatli istiqbollar (2027–2031) 245
Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna, Tursunov Sherzod Ziyat o'g'li, Ismatullayev Javohir Ubaydulla o'g'li

Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy tarbiya va sport tizimini boshqarish samaradorligini oshirish 251
Eryigitov Dilshod Xolboyevich

Enhancing Speaking Skills Productively in English..255
J. M. Fayzullayev, G. R. Elmonova

Nutqida nuqsoni bo'lgan katta guruh bolalari bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari 259
Jumanova Iroda Nomozovna, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich

2–3 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga ijtimoiy moslashuvi: nazariy va empirik tahlil 263
Klicheva Dilnoza Zulfon qizi

Inson–texnika tizimida ta'lim olayotgan talabalarda iste'dod namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari...267
Kuvandikova Gulnora Gulamovna

Bo'lajak pedagoglarning mutaxassis sifatida shakllanishida xavotirlanish holatining namoyon bo'lishi........270
Nuriddinov Rasuljon Samitjon o'g'li

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga tayyorlashda zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuv..274
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Kodirova Albina Faridovna

Talabalarda qaror qabul qilishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 279
Rajabova Go'zal Zarifovna

Musobaqa oldi psixologik tayyorgarlikning tezkorlikka ta'siri..283
Sitora Elova Axmatkulovna

Pediatriya ta'limida sun'iy intellekt – talaba uchun virtual assistent 287
Umarkulov Muhtorali Islomkulovich

Bo'lajak jismoniy tarbiya mutaxassislarida jismoniy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari 290
Xakimov Xurshid Nozimovich

Сущность и виды познавательной активности детей 5–6 лет 294
Джамилова Н. Н., Кудратова М. У.

Uzluksiz ta'lim jarayonida mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalashning pedagogik-psixologik masalalari 298
Siddiqova Sanobar Xaydarovna

Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish, ijodiy faolligini oshirish 301
Siddiqova Sanobar Xaydarovna, Qushoqova Guzal

Badiiy adabiyotda Ibn Sino obrazining yaratilishidagi o'ziga xosliklar 304
Tangirov A. J.

MAKTABGACHA TA'LIM MUTAXASSISLARI MALAKASINI OSHIRISH TIZIMINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA RAQAMLASHTIRISH JARAYONLARINING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Qosimova Sh. N.

Dusmaxamedov A. A.
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari hamda raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Mazkur yo'nalishda uzluksiz kasbiy rivojlanish, innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ta'lim sifatiga ta'siri asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: gumanizm, demokratizm, mobillik, ochiqlik, uzluksizlik, operativ boshqaruv, vertikal boshqaruv, raqamlashtirish, malaka oshirish, professional rivojlanish, strategik rejalashtirish, tamoyillar, hayot davomida ta'lim.

Abstract: A scientific-theoretical analysis of modern trends in the professional development system for early childhood education specialists and the pedagogical significance of digitization processes is presented. The impact of continuous professional development, innovative approaches, and digital technologies on the quality of education is substantiated.

Key words: humanism, democracy, mobility, openness, continuity, operational management, vertical management, digitization, professional development, lifelong learning, strategic planning, principles, lifelong education.

Аннотация: Проведен научно-теоретический анализ современных тенденций системы повышения квалификации специалистов дошкольного образования и педагогической значимости процессов цифровизации. Обосновано влияние непрерывного профессионального развития, инновационных подходов и цифровых технологий на качество образования.

Ключевые слова: гуманизм, демократизм, мобильность, открытость, непрерывность, оперативное управление, вертикальное управление, цифровизация, повышение квалификации, профессиональное развитие, стратегическое планирование, принципы, образование на протяжении всей жизни.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy tamoyillaridan biri hayot davomida uzluksiz rivojlanish hisoblanadi [9–11]. Maktabgacha ta'lim mutaxassislarining malakasini oshirish jarayonida bilim, ko'nikma va amaliy kompetensiyalarni muntazam yangilash ularning professional salohiyatini zamon talablariga mos ravishda rivojlantirishni taqozo etadi. Uzluksiz ta'lim g'oyasi qadimgi faylasuflar (Konfutsiy, Aristotel, Ibn Sino) asarlarida o'z ifodasini topgan bo'lib, bugungi kunda ta'lim madaniyatining markaziy tamoyiliga aylangan.

Maktabgacha ta'lim tizimida raqamlashtirish jahon tajribasi va milliy ehtiyojlar bilan uyg'unlashgan strategik yondashuvdir [11–10]. U bilim va ko'nikmalarni doimiy yangilash, individual o'quv trayektoriyalarini shakllantirish hamda resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan. Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston sharoitida maktabgacha ta'lim mutaxassislarining malakasini oshirish jarayoni asosan an'anaviy yondashuvlar bilan cheklangan.

Tadqiqotning asosiy muammosi mavjud tizimda individual yondashuvning zaifligi, raqamlashtirishning boshlang'ich bosqichda ekanligi hamda malaka oshirish shakllarining markazlashtirilgan kurslar bilan chega-

ralanganligidadir. Maqolaning maqsadi – maktabgacha ta'lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalarini ochib berish va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyatini ilmiy-nazariy jihatdan asoslashdan iborat.

Zamonaviy ta'lim tizimida maktabgacha ta'lim mutaxassislarining malakasini oshirishning ahamiyati ortib bormoqda. Bu jarayonning asosiy maqsadi – ta'lim sifatini yaxshilash, mutaxassislarning professional salohiyatini oshirish va ularning zamonaviy pedagogik talablar hamda o'qitish uslublariga moslashuvini ta'minlashdir. Bu borada bir qator tendensiyalar kuzatiladi:

Gumanizm va demokratizm: bugungi kunda gumanizm tamoyillari ta'lim tizimiga chuqur kirib bormoqda. Bu o'zgarishlar maktabgacha ta'lim mutaxassislarini o'z ishiga mehr va e'tibor bilan yondashishga undaydi. Demokratik pedagogik yondashuvlar o'quvchilar hamda ta'lim muassasalari ishtirokchilarining fikriga ahamiyat berish, tenglik va adolatni ta'minlashni nazarda tutadi.

Mobil va ochiq ta'lim: zamonaviy malaka oshirish tizimi mobillashmoqda. Ta'lim resurslari va platformalari har qanday joyda va istalgan vaqtda mavjud bo'lishi zarur. Ochiqlik va erkinlik prinsiplariga asoslangan ta'lim tizimi ta'lim resurslari hamda materiallarining kengayishiga imkon beradi.

Uzluksizlik va hayot davomida ta'lim: ta'lim faqat ma'lum bir yosh davri bilan cheklanmasligi lozim. Maktabgacha ta'lim mutaxassislarining malakasini oshirish jarayoni uzluksiz bo'lib, ular hayot davomida o'rganishlari zarur. Bu prinsip ta'lim tizimida strategik rejalashtirishni kuchaytiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha ta'lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimini rivojlantirish masalasi ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan.

S. L. Batishev professional ta'limni shaxsning kasbiy faoliyatga tayyorligini ta'minlovchi uzluksiz jarayon sifatida talqin qilib, unda bilim va ko'nikmalarni doimiy yangilash muhimligini asoslaydi.

M. Fullan esa 2007-yilda ta'limdagi o'zgarishlar mazmunini izohlab, professional rivojlanish tizimi ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri ekanligini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuvlar malaka oshirishni uzluksiz va tizimli jarayon sifatida ko'rish zarurligini ko'rsatadi.

Professional rivojlanishning pedagogik asoslari L. V. Mozgarev tomonidan chuqur tahlil qilinib, u pedagoglarning kasbiy o'sishi shaxsiy va ijtimoiy omillar bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi.

OECD tomonidan 2019-yilda e'lon qilingan tadqiqotlarda esa o'qituvchilarning professional rivojlanishi ta'lim sifati bilan bevosita bog'liq ekani asoslab beriladi.

European Commission 2013-yilda o'qituvchilar kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim natijalarini yaxshilashda muhim omil ekanligini qayd etadi. Bu ilmiy qarashlar malaka oshirish tizimini kompetensiyaga asoslangan model asosida tashkil etish zarurligini ko'rsatadi.

Raqamlashtirish jarayonlari ta'lim tizimida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. UNESCO tomonidan 2018-yilda ishlab chiqilgan "ICT Competency Framework for Teachers" hujjatida pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishi sifatida belgilangan.

H. Q. Yo'ldoshev 2018-yilda ta'limda innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali pedagogik jarayon samaradorligini oshirish mumkinligini asoslaydi. Bu esa raqamlashtirishning malaka oshirish tizimidagi ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

Milliy tadqiqotlarda ham mazkur masala dolzarb hisoblanadi.

K. S. Nuriddinova 2025-yilda ta'lim tashkiloti rahbarlarining mehnat salohiyatini rivojlantirishda kasbiy kompetensiyalar muhim o'rin tutishini ta'kidlaydi.

Xolmurodovna X. S. 2025-yilda oila va bolalar psixologiyasiga oid tadqiqotlarida pedagoglarning psixologik tayyorgarligi ta'lim jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir qilishini ko'rsatadi.

Xashimova S. N. 2021-yilda tashkilotlarda zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini joriy etish samaradorlikni oshirishini asoslaydi. Ushbu tadqiqotlar malaka oshirish tizimida boshqaruv va psixologik omillarning muhimligini ko'rsatadi.

Zamonaviy ilmiy qarashlar malaka oshirish tizimini takomillashtirishda innovatsion va integrativ yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Ollanazarov B. va Sayyora S. 2025-yilda innovatsion yondashuvlar samaradorligini asoslab, zamonaviy boshqaruv va rivojlanish mexanizmlarini taklif etadi.

Bekmuhammad U. va Sayyora S. 2024-yilda tarixiy tajribalar asosida ta'lim tizimining rivojlanish bosqichlarini tahlil qiladi.

Abduraxmonova R. N. 2025-yilda lingvopragmatik tahlil orqali ta'lim jarayonida tafakkur va til o'rtasidagi bog'liqlikni yoritadi.

Ushbu ilmiy yondashuvlar malaka oshirish tizimini kompleks rivojlantirish zarurligini asoslaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi usullar qoʻllanildi:

- nazariy tahlil – uzluksiz ta'lim, malaka oshirish, raqamlashtirish tushunchalarining ilmiy-metodologik asoslarini oʻrganish;
- qiyosiy tahlil – Luksemburg, Ispaniya, Angliya, Finlyandiya, Singapur kabi davlatlarning malaka oshirish tizimlari va Oʻzbekiston tizimini solishtirish;
- tizimli tahlil – vertikal boshqaruv tuzilmasi ("vazirlik – malaka oshirish muassasasi – ta'lim tashkiloti") va uning funksional elementlarini modellashtirish;
- me'yoriy-huquqiy hujjatlarni [1–4] oʻrganish – Oʻzbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrdagi "Maktabgacha ta'lim va tarbiya toʻgʻrisida"gi OʻRQ-595-son[1] Qonuni, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 20-dekabrdagi "Maktabgacha va maktab ta'limi xodimlarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish toʻgʻrisida"gi 867-son[2] qarori, Prezident qarorlari hamda vazirlik buyruqlarini tahlil qilish;
- amaliy kuzatuv va tizimli muammolarni identifikatsiya qilish – malaka oshirish instituti faoliyati asosida.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qiyosiy tahlil quyidagi farqlarni koʻrsatdi:

1. Lyuksemburg va Ispaniyada malaka oshirish ixtiyoriy boʻlib, amaliy afzalliklarga ega [10];
2. Angliya va Finlyandiyada malaka oshirish ta'lim tashkilotining oʻzida tashkil etiladi, real ehtiyojlarga moslashtirilgan individual reja majburiy hisoblanadi [13];
3. Singapurda esa kollegial almashinuv va kontekstga mos modellar asosida tashkil etilgan [15].

Oʻzbekiston tizimining xorijiy tajribalardan asosiy farqlari – individual yondashuvning zaifligi, raqamlashtirishning boshlangʻich bosqichda ekanligi (yagona platforma mavjud, ammo funksiyalari cheklangan), malaka oshirish shakllarining asosan markazlashtirilgan kurslar bilan chegaralanganligidir. Afzalligi – elektron sertifikatlar va reyestr tizimining joriy etilganligidir.

Tadqiqotlar va amaliy kuzatuvlar asosida aniqlangan tizimli muammolar quyidagilardan iborat:

- zamonaviy dunyo tendensiyalari va an'anaviy yondashuvlar asosida malaka oshirish tizimining optimallashtirilmaganligi;
- jamiyat talablarining oshishi va direktorlarning doimiy mustaqil ta'limga tayyor emasligi;
- tabaqalashtirilgan qisqa kurslar dasturlarining yetarlicha ishlab chiqilmaganligi;
- oʻz-oʻzini baholash yondashuvining tizimli darajada qoʻllanilmasligi.

Normativ-huquqiy asoslar. Oʻzbekiston Respublikasining 2019–yil 16–dekabrdagi "Maktabgacha ta'lim va tarbiya toʻgʻrisida"gi Qonuni (7–bob, 42–modda) pedagogning kasbiy standartini belgilaydi. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024–yil 20–dekabrdagi 867–son qarori hamda Prezidentning PQ–231–son qarori uzluksiz kasbiy rivojlantirishning yagona mexanizmini joriy etishni nazarda tutadi. Vazirning 2025–yil 28–yanvardagi 23–son buyrugʻi bilan "Malaka oshirish sifatining ichki nazorati toʻgʻrisida Nizom" va sertifikatlarni rasmiylashtirish tartibi tasdiqlangan.

Tushunchalar tahlili. "Malaka" mualliflar tomonidan turlicha talqin qilinadi: tayyorlik darajasi, nazariy bilim va amaliy koʻnikmalar toʻplami, oʻqiganlik darajasi va kasbiy faoliyatga tayyorlik. Ushbu tadqiqotda malaka – mutaxassisning nazariy bilimlar, amaliy koʻnikmalar va shaxsiy sifatlar asosida kasbiy vazifalarni samarali bajarishga tayyorlik darajasi sifatida ta'riflanadi.

Malaka oshirish S. L. Batishev boʻyicha – ilgari olingan kasbiy bilimlarni yangilash va chuqurlashtirish, ishbilarmonlik fazilatlarini yaxshilash, kasbiy ehtiyojlarni qondirishga qaratilgan muntazam oʻquv faoliyati [5]. U ikki vazifani bajaradi: asosiy tayyorgarlik yetishmovchiligini qoplash va muayyan lavozimga mos bilim hamda koʻnikmalarni berish.

---

1 Oʻzbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrdagi "Maktabgacha ta'lim va tarbiya toʻgʻrisida"gi OʻRQ-595-son Qonuni: https://lex.uz/docs/-4646908

2 Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 20-dekabrdagi "Maktabgacha va maktab ta'limi xodimlarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish toʻgʻrisida"gi 867-son qarori: https://lex.uz/docs/-7271575

Vertikal boshqaruv modeli. Tadqiqotda “vazirlik – malaka oshirish muassasasi – ta’lim tashkiloti” zanjiri asosidagi vertikal boshqaruv tizimi (1.1.1–rasm) asosiy struktura sifatida taklif etilgan. Ushbu model markazlashgan strategik boshqaruv va hududiy operativ boshqaruv moslashuvchanligini uyg‘unlashtiradi.

Raqamlashtirishning pedagogik ahamiyati. Raqamlashtirish ta’lim sifatini oshirish, pedagogik jarayonlarni optimallashtirish, monitoring va baholash mexanizmlarini samarali amalga oshirish imkonini beradi.

L. V. Mozgarev modelida raqamli ekotizim tushunchasining mavjud emasligi [6], H. Q. Yo‘ldoshev tomonidan belgilangan yo‘nalishlarning (yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish, masofaviy ta’lim, AKT vositalari) bugungi kunda “yaxlit raqamli ekotizim” darajasiga ko‘tarilishi [7] zarurligini asoslaydi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Finlyandiya CPD (continuing professional development) tizimining samaradorligi individual pedagogik strategiyalar va jamoaviy ekspertizaga asoslangan [13]. Singapur tajribasi malaka oshirish jarayonining kontekstga mos shaklda tashkil etilishi bilan ajralib turadi [15]. O‘zbekiston tizimi ushbu tajribalardan individual yondashuv va ish joyida o‘qish mexanizmlarini adaptatsiya qilish imkoniyatiga ega.

Sh. N. Qosimova ta’kidlaganidek, zamonaviy malaka oshirishning muhim qismi – umr davomida ta’lim g‘oyasiga asoslanib, boshqaruv sifatlari va qobiliyatlarini rivojlantirishdir [8].

Ta’lim paradigmasi an’anaviy “bilim–malaka–ko‘nikma” yondashuvidan amaliy-orientirlangan kompetent paradigmaga o‘tishi lozim. Vertikal boshqaruv tizimi qarorlar qabul qilishning izchilligini ta’minlab, uzluksiz kasbiy rivojlantirish jarayonlarining samaradorligi va barqarorligi uchun zarur tashkiliy-pedagogik sharoitlarni yaratadi. Biroq mavjud muammolar – individual yondashuvning zaifligi, raqamlashtirishning boshlang‘ich bosqichda ekanligi, tabaqalashtirilgan dasturlarning yetishmasligi – tizimni takomillashtirishni talab qiladi.

Taklif etilayotgan yechimlar qatoriga quyidagilar kiradi:

- har bir mutaxassis uchun individual kasbiy rivojlanish rejasini joriy etish;
- raqamli platforma funksiyalarini kengaytirish (ta’lim analitikasi, adaptiv ta’lim, mikro-sertifikatlash);
- ish joyida uzluksiz o‘qish va kollegial almashinuv mexanizmlarini joriy etish;
- o‘z-o‘zini baholash tizimini modellashtirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabgacha ta’lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari uzluksiz ta’lim g‘oyasi, raqamlashtirish, individual yondashuv va vertikal boshqaruv modeli bilan belgilanadi. Xalqaro tajribalar tahlili O‘zbekiston tizimida individual yondashuv va ish joyida o‘qish mexanizmlarini adaptatsiya qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Raqamlashtirish jarayonlari ta’lim sifatini oshirish, monitoring va baholash mexanizmlarini takomillashtirish, shuningdek, uzluksiz kasbiy rivojlanishning samarali vositasiga aylanish imkonini beradi. Tizimli muammolarni bartaraf etish va taklif etilgan yechimlarni amaliyotga joriy etish maktabgacha ta’lim mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini zamon talablari darajasida rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrdagi “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi O‘RQ-595-son Qonuni: https://lex.uz/docs/-4646908
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024–yil 20–dekabrdagi 867–son qarori. – Toshkent, 2024.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. PQ–231–son qaror. – Toshkent, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi. 2025–yil 28–yanvardagi 23–son buyrug‘i. – Toshkent, 2025.
5. Батышев С. Л. Профессиональное образование: теория и практика. – М.: Педагогика, 1999. – 256 с.
6. Мозгарев Л. В. Педагогические основы профессионального развития. – М., 2010. – 312 с.
7. Йўлдошев Ҳ. Қ. Таълимда инновацион технологияларни жорий этиш асослари. – Тошкент, 2018. – 180 б.
8. Нуриддинова К. С. Составляющие трудового потенциала директора образовательной организации // Nvpub-house Library for International Journal of Management and Economics Fundamental. – 2025. – Т. 5. – № 10. – С. 21–23.
9. OECD. Teachers’ Professional Learning and Development. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 120 p.
10. European Commission. Supporting Teacher Competence Development for Better Learning Outcomes. – Brussels, 2013. – 80 p.
11. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. – Paris, 2018. – 64 p.
12. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2007. – 336 p.
13. Xashimova, S. N. Sanoat korxonalarida autsorsingdan foydalanish mohiyati va imkoniyatlari // Science and Education. – 2021. – 2(11). – 350–354.
14. Hasanzoda, R., & Khashimova, S. The richness of language is the richness of thought // Journal of Pedagogical and Philological Research. – 2026. – 1(2). – 488–489.

15. Ollanazarov, B., & Sayyora, S. Innovatsion yondashuv asosida turistik xizmatlar sohasida investitsion faollikni boshqarish: nazariya, amaliyot va xorijiy tajriba // Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2025. – 5(6). – 90–100.
16. Xolmurodovna, X. S. Oila va bolalar psixologiyasi // Ta'lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – 1(5). – 79–82.
17. Bekmuhammad, U., & Sayyora, S. Xorazmdagi jadid maktablariga oid ta'lim tashkilotlari va jamiyatlari // Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2024. – 5(6). – 25–31.
18. Хашимова С. Х. Инклюзив таълимнинг имконияти чекланган ўсмирлар ижтимоийлашувида тутган ўрни // Academic Research in Educational Sciences. – 2024. – (1). – 133–139.
19. Kosimovna, A. R. UDK: 81.39. Paradigmatic Properties of Deictic Units in the Text.
20. Kosimovna, A. R. UDK: 81.39. Paradigmatic Properties of Deictic Units in the Text.
21. Abduraxmonova, R. N. Nemis tilidagi diniy matnlarning oʻzbek tiliga qilingan tarjima namunalari asosida deiktik birliklarning lingvopragmatik tahlili // Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2025. – 5(11). – 177–182.
22. Kosimovna, A. R. N. Sociodeixis and textual deixis in German religious texts // Conference of Modern Science & Pedagogy. – 2025–11. – 1(7). – 842–845.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.